

# **PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z NOWĄ ERĄ 2018/2019**

## **WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE POZIOM ROZSZERZONY**

### **ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ**

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

**Zadanie 1. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:<br>2) porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów;<br>3) wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi trudności [...].<br>42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:<br>3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: [...] UNHCR (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców). |

**1.1.**

**Poprawna odpowiedź**

C.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**1.2.**

**Poprawna odpowiedź**

Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 2. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający:<br>1) charakteryzuje wybrane zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, ze względu na obowiązujące w nich reguły i więzi.<br>3. Grupa społeczna. Zdający:<br>2) omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy;<br>4) opisuje swoiste cechy współczesnej rodziny jako grupy społecznej; porównuje i ilustruje przykładami różne modele rodziny.<br>8. Kultura i pluralizm kulturowy. Zdający:<br>3) rozpoznaje najważniejsze cechy kultury wskazanej społeczności. |

**Poprawna odpowiedź**

[rodzina] patriarchalna

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 3. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 10. Edukacja w XXI w. Zdający:<br>1) przedstawia rolę szkoły i edukacji nieformalnej we współczesnym społeczeństwie informacyjnym.<br>GIMNAZJUM<br>30. Wybór szkoły i zawodu. Zdający:<br>1) planuje dalszą edukację (w tym wybór szkoły ponadgimnazjalnej), uwzględniając własne preferencje i predyspozycje. |

**Poprawna odpowiedź**

1. P
2. F
3. F

**Schemat punktowania**

- 1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 4. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 13. Opinia publiczna. Zdający:<br>5) analizuje wybraną kampanię społeczną z punktu widzenia jej celów, sposobów realizacji i skuteczności.<br>40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający:<br>3) wyjaśnia przyczyny dysproporcji między globalną Północą i globalnym Południem oraz mechanizmy i działania, które ją zmniejszają lub powiększają. |

**Przykładowa odpowiedź**

Plakat nawiązuje do 6. celu zrównoważonego rozwoju, którym jest zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do czystej wody i warunków sanitarnych. Twórcy plakatu zwracają uwagę wysokorozwiniętym społeczeństwom na problemy mieszkańców państw Afryki i Azji z dostępem do ujęć wody, które są oddalone o wiele kilometrów od ich miejsca zamieszkania i do których muszą oni docierać pieszo.

**Schemat punktowania**

- 1 p. – poprawna odpowiedź, uwzględniająca dwa źródła.  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 5. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                   | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>GIMNAZJUM<br>VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej. | 9. Współczesne spory światopoglądowe. Zdający:<br>5) rozpatruje racje stron innych aktualnych sporów światopoglądowych i formułuje swoje stanowisko w danej sprawie.<br>GIMNAZJUM<br>28. Gospodarka w skali państwa. Zdający:<br>2) wymienia najważniejsze dochody i wydatki państwa; wyjaśnia, co to jest budżet państwa;<br>3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych. |

5.1.

**Poprawna odpowiedź**

podatek progresywny, podatek liniowy

**Schemat punktowania**

1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

5.2.

**Przykładowa odpowiedź**

W przedstawionym okresie zmniejszył się odsetek zwolenników podatku progresywnego, z 72% w 1997 r. do 66% w 2016 r. Zwiększył się natomiast odsetek zwolenników podatku liniowego, z 18% w 1997 r. do 24% w 2016 r.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź z uwzględnieniem dwóch rodzajów systemu podatkowego.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 6. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 13. Opinia publiczna. Zdający:<br>3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej;<br>4) przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej na wskazany temat, interpretuje jego wyniki.<br>22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający:<br>3) omawia na przykładach patologie życia publicznego (np. korupcja, nepotyzm, klientelizm) i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne. |

6.1.

**Poprawne rozstrzygnięcie**

Nie jest adekwatna.

**Przykładowe uzasadnienie**

Rysunek satyryczny jest krytyczny wobec pracowników urzędu; podkreśla butę, arogancję, wywyższanie się pracowników administracji; alienację władzy [*My! Urząd*]. Tymczasem badania CBOS wskazują, że respondenci pozytywnie oceniają pracę urzędników, niezależnie od ich miejsca zatrudnienia. Respondenci doceniają kompetencje i zaangażowanie urzędników, zwłaszcza tych zatrudnionych w urzędach pracy (aż 97% opinii pozytywnych; najwyższej oceniono pracę urzędników gminy – 87%). Niewielki odsetek badanych wskazywał, że urzędnicy byli nieżyczliwi i nieuprzejmi (najwyższy odsetek to 13% – urząd skarbowy).

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie z odwołaniem do rysunku i danych z tabeli.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

## 6.2.

### Poprawna odpowiedź

Ocena taka dotyczyła pracowników urzędów pracy. Za kompetentnych uznało ich 97% respondentów, przy czym 9% z nich odpowiedziało, że wskazani urzędnicy sugerowali, że załatwią lub przyspieszą sprawę za prezent lub łapówkę.

### Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź z odwołaniem do danych z tabeli.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

## Zadanie 7. (0–2)

| Wymagania ogólne                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>III. Współdziałanie w sprawach publicznych.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.<br>GIMNAZJUM<br>VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej. | 12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:<br>4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu;<br>6) przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce;<br>8) charakteryzuje lokalne organizacje pozarządowe.<br>35. Obywatel wobec prawa. Zdający:<br>1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.<br>GIMNAZJUM<br>28. Gospodarka w skali państwa. Zdający:<br>3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych. |

## 7.1.

### Poprawne rozstrzygnięcie

Nie

### Przykładowe uzasadnienie

W Polsce można przekazać 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego. Status organizacji pożytku publicznego może otrzymać – w świetle *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* [art. 20.1.] – organizacja pozarządowa, czyli organizacja niebędąca jednostką sektora finansów publicznych [art. 3.2.1]. Tymczasem z *Ustawy o Państwowej Straży Pożarnej* [art. 19a.1.] wynika, że koszty funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej są pokrywane z budżetu państwa, czyli że jest ona jednostką sektora finansów publicznych.

### Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

## 7.2.

### Poprawna odpowiedź

PIT [podatek dochodowy od osób fizycznych]

### Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 8. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                       | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. | 18. Instytucja państwa. Zdający:<br>2) charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy, odnosząc teorię Maxa Webera do historycznych i współczesnych przykładów. |

**Poprawna odpowiedź**

Tekst 1. Legitymizacja charyzmatyczna

Tekst 2. Legitymizacja legalna

**Schemat punktowania**

1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 9. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający:<br>6) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm);<br>7) przeprowadza krytyczną analizę programów i innych materiałów wyborczych partii politycznych ze względu na zawartość merytoryczną i formę przekazu. |

**Przykładowe uzasadnienie**

Świadczą o tym postulaty zawarte w częściach *Gwarancje dla rodziny* i *Gwarancje zaopatrzenia*, dotyczące obiecywanego wsparcia dla rodzin i wzmocnienia struktur decentralnych. Chryścijańscy demokraci podkreślają znaczenie rodziny w życiu człowieka i w życiu społecznym oraz opowiadają się za decentralizacją struktur państwowych.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź z odwołaniem do dwóch postulatów programowych.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 10. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                         | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. | 18. Instytucja państwa. Zdający:<br>3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).<br>15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:<br>3) charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego.<br>GIMNAZJUM<br>10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający:<br>4) wskazuje najważniejsze tradycje demokracji (antyczna, europejska, amerykańska, polska). |

### Poprawna odpowiedź

teoria umowy społecznej

### Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Zadanie 11. (0–2)

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 17. Systemy partyjne. Zdający:<br>4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym;<br>5) wyjaśnia znaczenie progu wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji.<br>35. Obywatel wobec prawa. Zdający:<br>1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.<br>GIMNAZJUM<br>13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający:<br>1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw. |

#### 11.1.

### Poprawne rozstrzygnięcie

Nie

### Przykładowe uzasadnienie

Mandat do Parlamentu Europejskiego ma charakter wolny. Wskazuje na to art. 330: *Posłowie do Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami narodów państw Unii Europejskiej; nie są związani żadnymi instrukcjami i nie mogą być odwołani.*

### Schemat punktowania

1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

#### 11.2.

### Poprawna odpowiedź

A. art. 335.

B. art. 334. [art. 334, § 1.]

### Schemat punktowania

1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 12. (0–3)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 11. Obywatel i obywatelstwo. Zdający:<br>1) przedstawia procedury nabywania i zrzekania się polskiego obywatelstwa.<br>35. Obywatel wobec prawa. Zdający:<br>1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go. |

**12.1.**

**Poprawna odpowiedź**

Azerbejdżan – 3

Kazachstan – 4

Turkmenistan – 5

**Schemat punktowania**

2 p. – trzy poprawne odpowiedzi [nazwa państwa oraz numer na mapie].

1 p. – dwie poprawne odpowiedzi [nazwa państwa oraz numer na mapie].

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**12.2.**

**Poprawna odpowiedź**

Zgodnie z art. 5.5. przytoczonej ustawy zainteresowana osoba może wnieść odwołanie od podjętej decyzji do ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

**Zadanie 13. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający:<br>4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują.<br>7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:<br>3) wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi trudności; ocenia sytuację imigrantów w Polsce.<br>36. Prawa człowieka. Zdający:<br>3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa. |

**Poprawna odpowiedź**

B.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 14. (0–3)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający:<br>2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji.<br>25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:<br>1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sádowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej.<br>ZAKRES PODSTAWOWY<br>2. Prawo i sądy. Zdający:<br>3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. |

**14.1.**

**Poprawna odpowiedź**

Niemcy [Republika Federalna Niemiec, RFN]

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**14.2.**

**Przykładowe argumenty**

- Prezydent RP wybierany jest w wyborach powszechnych i bezpośrednich. Tymczasem zgodnie z art. 54.1. przytoczonej konstytucji, głowy państwa nie wybiera naród, tylko Zgromadzenie Federalne.
- Zgodnie z artykułem 58. przytoczonej konstytucji tylko 4 decyzje głowy państwa nie wymagają kontrasygnaty. W świetle Konstytucji RP aż 30 decyzji prezydenta nie wymaga kontrasygnaty.
- Decyzje Prezydenta RP kontrasygnować może wyłącznie Prezes Rady Ministrów, a w świetle artykułu 58. przytoczonej konstytucji decyzje Prezydenta Federalnego mogą być kontrasygnowane zarówno przez Kanclerza Federalnego, jak i przez właściwego ministra federalnego.

**Schemat punktowania**

2 p. – dwa poprawne argumenty.

1 p. – jeden poprawny argument.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 15. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                       | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. | 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający:<br>1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce;<br>2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji;<br>3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega. |

**15.1.**

**Poprawna odpowiedź**

1. P
2. F
3. F

**Schemat punktowania**

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**15.2.**

**Poprawna odpowiedź**

D.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 16. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                       | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. | 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający:<br>1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce;<br>2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji.<br>21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający:<br>1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów). |

**Poprawna odpowiedź**

A.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 17. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:<br>1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie i przedstawia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej.<br>25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:<br>1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądową, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej.<br>30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:<br>1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych.<br>35. Obywatel wobec prawa. Zdający:<br>1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go. |

**Poprawna odpowiedź**

- A. zgoda wyrażona w ustawie / uchwalenie ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację / ustawa wyrażająca zgodę na ratyfikację  
B. ogłoszenie / opublikowanie / promulgacja ratyfikowanej umowy międzynarodowej  
C. Prezydent RP

**Schemat punktowania**

- 2 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.  
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 18. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                    | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | GIMNAZJUM<br>14. Władza wykonawcza. Zdający:<br>2) wyjaśnia, jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera, wyszukuje nazwiska ministrów i zadania wybranych ministerstw. |

**Poprawna odpowiedź**

- A. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji – 3  
B. Minister Sprawiedliwości – 5  
C. Minister Infrastruktury – 4  
D. Minister Finansów – 6

**Schemat punktowania**

- 2 p. – cztery poprawne elementy odpowiedzi.  
1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 19. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                                    | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 31. Sądy i Trybunały. Zdający:<br>1) przedstawia sposób powoływania i zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu.<br>34. Prawo administracyjne. Zdający:<br>2) przedstawia strukturę sądownictwa administracyjnego; opisuje przebieg postępowania administracyjnego;<br>3) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego). |

**Poprawna odpowiedź**

Sąd Najwyższy

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 20. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający:<br>2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.<br>43. Integracja europejska. Zdający:<br>1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji).<br>ZAKRES PODSTAWOWY<br>4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający:<br>5) wyjaśnia, co wynika z wejścia Polski do strefy Schengen; zna zasady bezpiecznego podróżowania po Europie i świecie (unikanie ryzyka, postępowanie w razie kradzieży lub wypadku, możliwości uzyskania pomocy, w tym opieki zdrowotnej).<br>GIMNAZJUM<br>4. Być obywatelem. Zdający:<br>2) podaje przykłady uprawnień i obowiązków wynikających z posiadania polskiego obywatelstwa.<br>17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający:<br>6) odwiedza urząd gminy i dowiaduje się, w jakim wydziale można załatwić wybrane sprawy. |

**Poprawna odpowiedź**

1. P

2. P

3. F

**Schemat punktowania**

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 21. (0–3)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 33. Prawo karne. Zdający:<br>1) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego (odpowiedzialność karna, przestępstwo a wykroczenie, zbrodnia i występki, zasada domniemania niewinności);<br>2) opisuje przebieg postępowania karnego oraz uczestniczące w nim organy i strony; podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego, wyjaśnia rolę oskarżyciela posiłkowego;<br>3) przedstawia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie oraz prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi. |

**21.1.**

**Poprawna odpowiedź**

Rodzaj czynu

wykroczenie

Przykładowe uzasadnienie

- Straż Miejska może być oskarżycielem publicznym wyłącznie w postępowaniu dotyczącym wykroczenia.
- Opisany czyn jest zagrożony niską karą.

**Schemat punktowania**

2 p. – poprawna odpowiedź i uzasadnienie.

1 p. – poprawna odpowiedź i brak uzasadnienia LUB uzasadnienie niepoprawne.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**21.2.**

**Poprawna odpowiedź**

sąd rejonowy

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 22. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                  | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.<br>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. | 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:<br>3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów.<br>35. Obywatel wobec prawa. Zdający:<br>1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.<br>36. Prawa człowieka. Zdający:<br>3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa.<br>GIMNAZJUM<br>10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający:<br>1) wymienia podstawowe cechy i funkcje państwa; wyjaśnia, czym jest władza państwowa. |

### Poprawna odpowiedź

- A. pracy  
B. socjalnej [opiekuńczej; prawodawczej]  
C. drugiej [II; 2]

### Schemat punktowania

- 2 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.  
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Zadanie 23. (0–2)

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający:<br>1) przedstawia podmioty oraz zasady prawa międzynarodowego (zasadę suwerenności, wzajemności, <i>pacta sunt servanda</i> );<br>2) charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami;<br>5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie;<br>7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategię zwalczania terroryzmu. |

### Poprawna odpowiedź

- Opis 1. Palestyna [Autonomia Palestyńska / Palestyńskie Władze Narodowe], 2  
Opis 2. Górski [Górny] Karabach, 3  
Opis 3. Cypr Północny [Turecka Republika Cypru Północnego], 1

### Schemat punktowania

- 2 p. – trzy poprawne odpowiedzi [nazwa podmiotu oraz numer na mapie].  
1 p. – dwie poprawne odpowiedzi [nazwa podmiotu oraz numer na mapie].  
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Zadanie 24. (0–1)

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:<br>3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: [...] OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) [...]. |

### Poprawna odpowiedź

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

### Schemat punktowania

- 1 p. – poprawna odpowiedź.  
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 25. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 43. Integracja europejska. Zdający:<br>1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). |

**Poprawna odpowiedź**

B.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 26. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 14. Środki masowego przekazu. Zdający:<br>7) krytycznie analizuje przekazy medialne, oceniając ich wiarygodność i bezstronność oraz odróżniając informacje od komentarzy.<br>42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:<br>5) wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy, ocenia ich znaczenie dla danego regionu i świata.<br>43. Integracja europejska. Zdający:<br>1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). |

**26.1.**

**Poprawna odpowiedź**

4, 5, 6

**Schemat punktowania**

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**26.2.**

**Poprawna odpowiedź**

C.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 27. (0–1)**

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający:<br>2) ocenia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze dla systemu ochrony praw człowieka na świecie. |

**Poprawna odpowiedź**

D.

**Schemat punktowania**

1 p. – poprawna odpowiedź.

0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 28. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:<br>4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu. |

**Poprawna odpowiedź**

A. 2003

B. 1995

C. 2011

**Schemat punktowania**

2 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.

1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

**Zadanie 29. (0–2)**

| Wymagania ogólne                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 39. Polska polityka zagraniczna. Zdający:<br>1) wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce zagranicznej państwa odgrywa racja stanu i jak można ją zdefiniować;<br>2) charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 roku i sposoby jej prowadzenia (na wybranych przykładach).<br>44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający:<br>3) wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej. |

### Przykładowe odpowiedzi

Korzyści:

- Przedstawiona inwestycja może przyczynić się do uniezależnienia się od dostaw gazu z Rosji.
- Przedstawiona inwestycja umożliwi dywersyfikację źródeł zaopatrzenia Polski w surowce energetyczne.

Zagrożenia:

- Przedstawiona inwestycja może spowodować wzrost napięcia w relacjach z Rosją.
- Przedstawiona inwestycja może doprowadzić do wstrzymania dostaw gazu przez Rosję.

### Schemat punktowania

2 p. – poprawne podanie przykładu korzyści i przykładu zagrożenia.

1 p. – poprawne podanie przykładu korzyści LUB przykładu zagrożenia.

0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

### Zadanie 30. (0–12)

Temat 1.

**Ordynacja większościowa czy proporcjonalna? Przedstaw pozytywne i negatywne aspekty stosowania obu rozwiązań. Odwołaj się do materiałów źródłowych.**

| Wymagania ogólne                                                                                                                       | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. | 17. Systemy partyjne. Zdający:<br>4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym;<br>5) wyjaśnia znaczenie progu wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji;<br>6) analizuje argumenty na rzecz ordynacji większościowej i proporcjonalnej. |

## Schemat punktowania

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>POZIOM III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</b></p> <p>Zdający w pełni:</p> <p>1) omówił główne zasady ordynacji proporcjonalnej [np. podział mandatów z zachowaniem proporcji głosów, które zostały oddane na poszczególne listy kandydatów; kandydowanie z list przedstawianych przez partie polityczne bądź ugrupowania wyborcze; wielomandatowe okręgi wyborcze, klauzule zaporowe];</p> <p>2) omówił główne zasady ordynacji większościowej [np. oddawanie głosu na pojedynczego kandydata; zasada <i>zwycięzca bierze wszystko</i>; jednomandatowe okręgi wyborcze];</p> <p>3) przedstawił pozytywne i negatywne aspekty stosowania ordynacji proporcjonalnej [np. skład parlamentu w większym stopniu odzwierciedla różnicowanie polityczne społeczeństwa, mniejsze partie mają łatwiejszy dostęp do parlamentu; rozdrobnienie polityczne parlamentu, trudności z utworzeniem koalicji rządowej – wyłonieniem rządu];</p> <p>4) przedstawił pozytywne i negatywne aspekty stosowania ordynacji większościowej [np. sprzyja powstaniu stabilnej większości w parlamencie – zwycięskie ugrupowanie zdobywa większość mandatów, parlamentarzyści są bardziej związani z wyborcami; zwiększa liczbę głosów straconych, ogranicza możliwość tworzenia nowych partii politycznych].</p> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem, np. <i>jednomandatowe okręgi wyborcze</i> i <i>wielomandatowe okręgi wyborcze</i>, <i>listy wyborcze</i>, <i>próg wyborczy</i>, <i>koalicja rządowa</i>.</p> | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b></p> <p>Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b></p> <p>Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b></p> <p>Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>  |
| <p><b>POZIOM II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</b></p> <p>Zdający:</p> <p>– w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</p> <p>LUB</p> <p>– w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b></p> <p>Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b></p> <p>Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b></p> <p>Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>POZIOM I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</b><br><br>Zdający:<br>– w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)<br>LUB<br>– częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).<br><br>Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem. | <b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br>Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.<br><br><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br>Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).<br><br><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br>Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br>Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.<br><br><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br>Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.<br><br><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br>Wywód jest niekomunikatywny.                                                                                                                                             |
| <b>0 P.</b><br><br>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.<br><br>Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

## Temat 2.

**Organizacje pozarządowe w działaniach na rzecz ochrony praw człowieka – przedstaw zagadnienie, odnosząc się do systemów ochrony praw człowieka oraz problemów związanych z przestrzeganiem tych praw w współczesnym świecie. Odwołaj się do działań wybranych organizacji pozarządowych.**

| Wymagania ogólne                                                                                                                                      | Wymagania szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. | 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający:<br>5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach;<br>7) opisuje i ocenia działania wybranych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka. |

## Schemat punktowania

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>POZIOM III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</b></p> <p>Zdający w pełni:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) przedstawił międzynarodowe systemy ochrony praw człowieka [uniwersalny, europejski];</li><li>2) scharakteryzował pozarządowy system ochrony praw człowieka [m.in. zasady działania, zadania i przykłady organizacji, relacje między międzynarodowymi instytucjami pozarządowymi a rządowymi];</li><li>3) przedstawił główne problemy związane z przestrzeganiem praw człowieka na świecie [np. represjonowanie opozycji w państwach niedemokratycznych, prześladowania mniejszości etnicznych, kryzysy humanitarne, łamanie praw dzieci, problem uchodźców];</li><li>4) scharakteryzował cele i działania wybranych organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka, odwołując się do przykładów [np. Amnesty International: tzw. pilne akcje, roczne raporty o przestrzeganiu praw człowieka na świecie, kampanie przeciwko stosowaniu tortur i kary śmierci; Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca: pomoc ofiarom wojen, ochrona więźniów politycznych; Lekarze bez Granic, Human Rights Watch, Polska Akcja Humanitarna itd.].</li></ol> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem, np. <i>prawa człowieka, więzień sumienia, pomoc humanitarna</i>.</p> | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b></p> <p>Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b></p> <p>Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b></p> <p>Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>POZIOM II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</b></p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</li></ul> <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</li></ul> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p> | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>                                         |
| <p><b>POZIOM I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</b></p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</li></ul> <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</li></ul> <p>Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>                                                                         | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Wywód jest niekomunikatywny.</p>                                                                                                                                             |

|                                                                                                                                                              |                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>0 p.</b><br><br>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.<br><br>Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem. | Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

### Temat 3.

**Cyfryzacja i technologia informatyczna zagrożeniem czy szansą dla współczesnych społeczeństw? Rozważ problem, odnosząc się do wpływu cyfryzacji i technologii informatycznej na rozwój nauki i techniki, gospodarkę oraz życie społeczne.**

| Wymagania ogólne                                                                                                                       | Wymaganie szczegółowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.<br>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.<br>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. | 5. Zmiana społeczna. Zdający:<br>2) omawia cechy współczesnego społeczeństwa zachodniego (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe, informacyjne);<br>3) analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie własnych obserwacji i tekstów kultury.<br>10. Edukacja w XXI w. Zdający:<br>1) przedstawia rolę szkoły i edukacji nieformalnej we współczesnym społeczeństwie informacyjnym.<br>14. Środki masowego przekazu. Zdający:<br>8) ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacyjnej; świadomie i krytycznie odbiera zawarte w nich treści. |

## Schemat punktowania

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>POZIOM III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</b></p> <p>Zdający w pełni:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) zajął stanowisko, rozważył argumenty i kontrargumenty w różnych aspektach;</li><li>2) scharakteryzował pozytywne i negatywne aspekty wpływu cyfryzacji i technologii informatycznej na rozwój współczesnej nauki i techniki [np. zmniejszenie kosztów i czasu trwania badań, rozwój badań międzynarodowych, upowszechnienie się urządzeń autonomicznych; niebezpieczeństwo utraty kontroli nad sztuczną inteligencją];</li><li>3) scharakteryzował pozytywne i negatywne aspekty wpływu cyfryzacji i technologii informatycznej na rozwój współczesnej gospodarki [np. wzrost wydajności produkcji, obniżenie cen wyrobów; niebezpieczeństwo likwidacji dużej części miejsc pracy (bezrobocie technologiczne)];</li><li>4) scharakteryzował pozytywne i negatywne aspekty wpływu cyfryzacji i technologii informatycznej na życie społeczne [np. łatwość załatwiania spraw administracyjnych, zwiększenie wydajności infrastruktury miejskiej (tzw. inteligentne miasta), poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych; uzależnienie od mediów elektronicznych (fonoholizm), alienacja, cyberprzemoc].</li></ol> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem, np. <i>cyfryzacja, społeczeństwo informacyjne, portale społecznościowe, e-learning, ochrona danych osobowych</i>.</p> | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>  |
| <p><b>POZIOM II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</b></p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty problemu (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</li></ul> <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty problemu i częściowo scharakteryzował dwa inne jego istotne aspekty (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</li></ul> <p>Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>POZIOM I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</b></p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</li></ul> <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"><li>– częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</li></ul> <p>Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p> | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p><b>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</b><br/>Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p><b>SELEKCJA INFORMACJI</b><br/>Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p><b>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</b><br/>Wywód jest niekomunikatywny.</p>                                                                                                                                             |
| <p><b>0 P.</b></p> <p>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.